

O atestinskih črkovnih tablicah

Brez dokazne vrednosti je tudi... Borov način branja venetskih napisov in z njegovo pomočjo iznajdenih ali spremenjenih besed v teh napisih. To namreč velja že za izhodišče, za napačno razlago atestinskih črkovnih tablic, ki nimajo v resnici nikakršne slovnične vsebine in zaradi tega tudi nikakršne zveze niti z venetskim niti s slovenskim glagolskim oblikoslovjem, ki jim jo je vsilila samo Borova okleščena podlaga in njena napačna razlaga.

Atestinske črkovne tablice so vsebinsko sestavljene iz treh delov – dveh za učenje črk in njihovega pisanja, oba dela pa spremlja še posvetilni napis (pri teh tablicah, namenjenih očitno šolanju v okolici Ateste, tamošnji boginji Reitiji). Pred predstavitev tablic in njihove vsebine le kratka predstavitev venetske abecede (v zaporedju glasov, kot se je uveljavilo pri Venetih v odvisnosti od grške in etruščanske abecede); abecedo nava- jam v transkribirani glasovni vrednosti v latinici:

grška: A B G D E Z H Th I K L M N Ks O P S K v R S T U F Ks P s O (mega)

etrušč.: A K E D H Th I K L M N P Š K v R S T U Ph Kh F

venet.: A E V D H Th I K L M N P Š R S T U B G O

ven. sa-
moglas. A E I U O

soglas. V D H Th I K L M N P Š R S T B G

Venetska abeceda je imela torej pet samoglasniških in petnajst soglasniških znakov. Vendar so potrebne še tri opombe. Veneti od etruščanske abecede prvotno niso sprejeli znaka za O, marveč so ga dodali abecedi pozneje po grškem vzorcu in je tako prišel na konec abecede; črka Th je bila praktično mrtva in v svojem prvotnem pomenu v napisih ne nastopa, le v nekoliko spremenjeni obliki za T (v padovanski varianti venetske pisave); povezava znakov VH ima vrednost F.

Glasovna vrednost venetskih črkovnih znakov je v celoti zagotovljena tako po filoloških raziskavah (v venetskem jeziku zapisane prazgodovinske indoevropske besede; zapisane tujke, izposojene iz latinščine), po primerjanju glasovnih vrednosti etruščanskih in grških črkovnih

znakov kot izhodišča venetske abecede, zlasti pa po zapisih venetskih napisov v poznejšem času z latinskimi črkami (na ta način je dokumentirana glasovna vrednost vseh venetskih črkovnih znakov razen Th in H). Črkovni znaki nastopajo v napisih v različnih variantah, delno po različnih središčih venetske kulture (torej z lokalnim značajem), delno se spreminjajo v različnih časih.

V venetski pisavi je sporočilo zapisano skupaj praviloma brez razmakov ali drugačnega ločevanja besed (*scriptio continua*); v zelo redkih primerih se začne tako ločevanje (z razmakom ali vmesno piko) šele zelo pozno pod rimskim vplivom. Pač pa omogoča "punktacija", to je opremljanje črkovnih znakov v določenih položajih s piko ali kratko črtico pred znakom in za njim, ločevanje zlogov in s tem se kažejo tudi možnosti delitve vrste črk v besede. Pri tem pravopisnem pravilu, ki se je uveljavilo okrog l. 500 po etruščanskem vzoru, veljajo naslednji predpisi o "punktaciji": Na začetku zloga so označeni s pikami vsi znaki za samoglasnike pred prvim soglasnikom (razen začetnega i v redkih besedah, ki se začnejo z njim); isto velja na koncu zloga za vse glasovne znake, ki slede nosilnemu samoglasniku, tako za i, če je pri tem drugi glas diftonga, kot za vse soglasnike, tudi če jih je več. Posebno pravilo je določalo, da se ne ločijo s pikami skupine soglasnikov, če je med njimi drugi soglasnik iz skupine R, N ali L; enako velja za skupino VH, ki je pomenila glas F.

Lejeune ponazarja možnosti "punktacije" za delitev vrste črk v besede s primerom .A.TRA.E..S.TE.R.MON.IO.-S., kjer punktacija nalaga delitev .E..S.//TE.R. in izključuje delitev .E..S.T//E.R. ne pove pa, ali gre pri .A.TRA.E..S. za eno besedo ali za dve razdeljeni v .A.TRA//.E..S. (str.180).

Po tem pojasnilu podajam dve atestinski tablici v originalni podobi (v prerisu) in prečrkovani z ohranjeno razporeditvijo črk v latinico.

Pet vrst, v katerih so črke urejene v navpične kolone, ločene z navpičnimi črtami in včasih (prim. Es 25 in 26) postavljene celo v kvadratke med navpičnimi in vodoravnimi črtami, so poseben, prvi del tablice; v Es 26 je ta del tablice celo s posebno črto majhnih krožcev ločen od ostale tablice (enako kot sta na isti tablici ločena drug od drugega tudi druga dva sestavna dela). Vrsta 16

škem izreku τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦ(μέγα), preneseno pa pomeni "alfa in omega" tudi "začetek in konec" (npr. v verskem označevanju božje vloge v razmerju do stvarstva). V drugem primeru naj bi bili samoglasniki postavljeni nad vsak soglasnik, da je učenec pri vajah mogel vsak soglasnik povezovati z vsakim samoglasnikom (npr. VA VI VE VO). Le štirje samoglasniki naj bi bili uvrščeni po vzorcu etruščanske abecede. Druga razlaga res naleti na težavo, da se ne drži samoglasniškega zaporedja v venetski abecedi ter da izpušča U, ki je skupen etruščanski in venetski abecedi, v korist iz grške abecede izposojenemu znaku O. Nekateri venetologi sprejemajo prvo, drugi drugo razlago.

Druga črkarska sestavina tablic je zapis skupin soglasnikov, ki jih ni dovoljeno ločevati s "punktacijo". Pri treh skupinah gre za po tri črke (ker sta znaka VH en glas F), pri 32 pa za po dve. V glavnem si skupine slede po abecednem zaporedju prvega znaka (le da je Θ večkrat zapisan kot T); včasih se je pisarju pri izdelavi tablice za učenje pisanja primerila tudi kaka pomota (npr. Es 25 druga skupina T manjka, zato pa je skupina s K zapisana dvakrat, v Es 26 pa je zaradi iste napake z drugo skupino T število skupin za tri manjše in jih je vseh le 32). Gre za naslednje skupine konsonantov:

VHR	VHN	VHL	VH	ŠR	ŠN	ŠL
DR	DN	DL		SR	SN	SL
ΘR	ΘN	ΘL		TR	TN	TL
KR	KN	KL	KV	BR	BN	BL
MR	MN	ML		GR	GN	GL
PR	PN	PL				

Tretja skupina tablic so posvetilni napisi. Včasih je prazen prostor, ki je ostal na tablici ob zapisu druge ali tretje sestavine, izpolnjen s kakimi dodatnimi pisnimi vajami brez kake vsebine (npr. na tablici Es 26 skoraj cela vrsta po koncu posvetilnega napisa največ z zlomljenimi navpičnicami, ki so lahko drugi del črke K ali pa variantni znak za I). Razporeditev druge in tretje vsebinske skupine na tablici ni vselej enaka, kar se vidi že po predloženih treh primerih: vsak med njimi predstavlja v tem pogledu posebno varianto. Nespremenjena je le urejenost prvega sestavnega dela (kolone črk v petih vrstah) in tudi mesto tega dela na tablici.

Ker je s tem paleografskim pretresom izginil ves Borov "dokaz" o slovenskosti/slovanskosti jezika tablic, lahko

mirno pustimo ob strani vse drugo njegovo "branje", saj gre pri njem le za samovoljno delitev vrste črk po vnaprej odbranih črkovnih podobah glede na slovenske besede, s katerimi bi se te podobe, po potrebi še dopolnjene s kakimi glasovi, dale povezovati. Že te vrste delitev vrste črk pomeni nevarno kršitev pravil paleografije pri branju z znanimi črkami v neznanem jeziku zapisanega besedila.

Po povsod veljavnih načelih paleografije seveda tudi ni dovoljeno v besedilu, ki je zapisano z abecedo znakov za soglasnike in samoglasnike, dodajati nezapisane samoglasnike po prosti izbiri, kot velja pri le soglasniških abecedah na bližnjem vzhodu. Kako je mogoče "besedno" podobo na ta način kar na novo ustvariti, je pokazal Bor sam pri svoji interpretaciji na ta način "obdelane" vrste venetskih soglasnikov. Z izgubo svojega izhodišča se zaradi tega neizogibno zrušijo sama v sebi vsa Borova "branja" venetskih napisov od drugega članka njegove venetske nadaljevanke naprej.

Bogo Grafenauer